

Тема 2. Методи теорії політики та її головні категорії і функції

План лекції

1. Розробка та еволюція методологічного інструментарію аналізу політичних явищ.
2. Типи і рівні методів вивчення політики.
3. Головні поняття та категорії політичної науки.

Вивчення питання про методи теорії політики та її головні категорії слід розпочати з визначення самого поняття “науковий метод”, який в самому широкому розумінні є теоретично обґрунтованим нормативним пізнавальним засобом, а в більш конкретному розумінні – це набір засобів, підходів та інструментів, якими користується певна наука для дослідження закономірностей і категорій, що становлять її предмет.

Методи займають дуже важливе місце в процесі вивчення політичного життя. Їх вмiле застосування забезпечує не тільки істинний, тобто дійсний результат, але і визначає правильний шлях до нього. Вони в політичній теорії, як і у всякій іншій науці, являють собою спосіб одержання знань. Варто зрозуміти, чому політологічне знання, утім як і всяке інше, утворить два рівні – ненауковий і науковий.

Ненаукове знання утримується переважно на інтуїції, традиції, суспільному здоровому глузді, тобто на повсякденному досвіді, сполученому з методом проб і помилок.

Методи наукового знання засновані на доказах, що можуть бути фактично перевірені іншими спостерігачами, що мають можливість зважити, оцінити, вимірити, визначити ступінь точності. Наукові методи, у свою чергу, представлені двома типами: теоретичними й емпіричними.

До першого відносяться загальнонаукові та спеціально-наукові методи. До другого в політичній теорії відносять різні види спостережень і експерименту в політичній сфері: підготовка, експертиза, прийняття і реалізація рішення, опитування за допомогою засобів масової комунікації, анкетування, інтерв'ювання й інші.

Обмірковуючи проблему методу, варто акцентувати свою увагу на спеціально-наукових методах, широко використовуваних теорією політики, і на тих методах, що не є власне політологічними і притягнуті цією наукою із суміжних областей знань: соціології, соціальної психології й ін.

За час розвитку політичної теорії методи досліджень значно розвинулися. Доцільним є ознайомлення з різними групами наукових методів, які використовуються теорією політики, саме шляхом вивчення їх історичного розвитку. При цьому можливо скористатися періодизацією розвитку методології політичної науки, яка розроблена американськими дослідниками.

Розкриття змісту будь-якої науки, в тому числі і загальної теорії політики, пов'язане з її категоріальним апаратом – центральними, головними поняттями, кожне з яких являє собою самостійний предмет дослідження. Часто категорії політичної науки розділяють на загальні (буття, свідомість, суб'єкт, об'єкт та інші), особливі (громадська думка, політичне життя, політичні відносини та інші) та спеціальні, власне політологічні категорії. До основних категорій теорії політики належать такі поняття, як політика, влада, політична система, держава, політична партія, політичний процес, політичний режим, політичне лідерство, політична еліта та інші.

План семінарського заняття

1. *Розвиток методологічного інструментарію теорії політики.*
2. *Проблема класифікації методів вивчення політики.*
3. *Характеристика головних понять та категорій політичної науки.*

Література

- Джирал Б., Мангейм К., Ричард К. Рич. Политология. Методы исследования. – М., 1997.
- Ковальченко И.Д. Методы исторического исследования. – М., 1987.
- Пэнто Р., Гравитц М. Методы социальных наук. – М., 1972.
- Рузавин Г.И. Методы научного исследования. – М., 1987.
- Социологическое исследование: методы, методика, математика и статистика: Словарь-справочник. – Т. 4. – М., 1999. – 234 с.
- Smith B., Johnson K., Paulsen D., Shocket F.* Political Research Methods: Foundations and Techniques. – Atlanta, 1976. – 212 p.

Теми рефератів

1. *Головні тенденції розвитку сучасного дослідницького інструментарію політичної науки.*
2. *Місце і роль кількісних методів дослідження в політичній науці.*

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте наукові методи політичної теорії теоретичного й емпіричного рівнів.
2. Якими групами представлені категорії політичної теорії?